

برداشت محصول در فرهنگ عامه ی مردم لر ممسنی

سعید چوپینه

از گذشته های دور یادگارهای فراوانی برای ما بجا مانده که هر یک از ما در مواجهه با این یادگارها گاه بسیار بی تفاوت بوده ایم و آنها را با دیده ی تمسخر نگریده ایم . حال آنکه همه واقف به این نکته مهم می باشند که مسیری که گذشتگان ما پیموده و آزموده اند ، به مثابه ی میراث فرهنگی قوم و یادگارهای چند صد یا هزار ساله قوم و تبار ماست . قطعاً این گنجینه ی زوال ناپذیری است که شالوده ی آثار معنوی و کاخ باشکوه زیبایی های بشریت به شمار می آیند.

ما نیز از این قوم و ایل و تبار بوده ایم . ما نیز وارثان امروز و پاسبانان فرداییم.

یکی از میراث های بر جا مانده از قوم لر ممسنی (شهری در جنوب غربی ایران و بخشی از لرستان جنوبی) چگونگی جدا کردن دانه از کاه آن یا در اصطلاح خرمن کوبی بوده است.

کشتگران پس از آن هنگام که عملیات دشوار کاشت و داشت را پس از دشواریهای فراوان به پایان می بردند و هنگامه ی برداشت می رسید ، به صورت خانوادگی و گروهی با داس شروع به بریدن خوشه های گندم یا هر محصول دیگر می نموده و دسته دسته آنها را درو می کردند و به کناری می گذاشتند .

همه موظف بودند در یک راستا و به از یک نقطه ی خاص شروع کنند و همگام با هم به جلو روند. این حرکت به آن دلیل که فرد باید در حالت نشسته یا در حالت خمیده چنین عملیاتی را انجام می داد بسیار طاقت فرسا و پر زحمت بوده خصوصاً در زمانی که هنگامه ی برداشت مصادف با فصل گرما می بود.

البته ترانه های مخصوص چیدن محصول که اغلب گروهی خوانده می شد موجب رفع خستگی و افزایش سرعت درو و چیدن می گردید .

افرادی که توانایی کمتری داشته و یا اغلب کودکان پشت سر خوشه چنان به جمع آوری خوشه ها اقدام و آنها را در محلی که قبلاً برای جمع آوری خوشه ها یا به اصطلاح خرمن ، آماده و تمیز و مسطح شده بود جمع نموده و به شکل منظم و بافه بافه روی هم چیده می شده اند .

پس از این مرحله و اتمام خوشه چینی ، نوبت به حمل خرمن به مکانی که در اصطلاح جا خرمنی نامیده می شود می رسید . برای این کار دسته های بزرگی از خوشه ها را بار حیوانات باربر از جمله الاغ و قاطر و اسب گذاشته و به جا خرمنی انتقال داده که این عملیات بنه کنشی نامیده می شود .

جا خرمنی که باید محلی صاف و مسطح باشد قبلاً جاروب و تمیز می گردد . بافه های محصول را حال جهت جدا نمودن دانه از غلاف آن روی جا خرمنی گذاشته و نوبت به کوبیدن آن می رسد. الاغ یا گاو یا قاطر را توسط وسیله ای که آنها را در کنار هم و هماهنگ با هم قرار می دهد بسته و از روی خرمن عبور می دهند . البته باید توجه نمود که طی این مرحله بسیاری از نکات بهداشتی و نظافتی نیز رعایت می شده و نسبت به این امور بی تفاوت نبوده اند. در این حین شخص یا اشخاص دیگری که در کنار ایستاده اند غلاف هایی که دانه از آنها جدا شده بیرون آورده و غلاف های پر را جایگزین می نمایند. این عملیات بسیار طاقت فرسا و زمان بر بوده تا جایی که همه ی دانه ی محصول از غلاف جدا می گردید و سپس دانه های محصول به جا مانده را که با غلاف های خرد شده همراه بود باید جدا می نمودند.

جدا نمودن دانه از کاه موکول به ورزش باد بوده و به محض باد کشاورزان با سپاس ایزد یکتا و صلوات از آن استقبال کرده و بر شدت کار خود می افزودند. پس از پایان خرد کردن محصول و جدا کردن دانه آن را به شکل تپه ای بیضی شکل در وسط خرمن جمع کرده ، با نوشتن کلمات الله ، محمد و علی آن را زینت داده و آماده ی برداشت می کردند .

از باورهای مذهبی کشاورزان این منطقه در خرمن کوبی این بوده که آنها در هنگام خرد کردن محصول ، وارد شدن افراد جنب را موجب بی برکتی محصول می دانستند . عملیات خرد کردن محصول با نام خدا شروع می شده و تا پایان کار صلوات بر نبی خاتم و معصومین و بیزاری از شیاطین همواره ذکر زبانشان بوده است .

از آنجا که کاشت و برداشت محصول کشاورزی بیشتر به کمک چند نفر انجام می گرفت ، در سر خرمن سهم هر

کس مشخص و تقسیم سهم هریک به دست کیال با ظرف مخصوص کیل صورت می پذیرفت . کیال با خواندن دو رکعت نماز و دعا برای محصول ر شمارش را به این شکل آغاز می کرد :

(اول به نام خدا راول و آخر هر دو خدا رالله و محمد و علی رچاره ساز خدای بی منت ر پنج پنجه ی مرتضی علی صلوات ر شش هزار بار بر خواجه ی کاینات صلوات ررزق آمد و شیطون رفت ریا پنج تن آل عبا رهفت آمد و هشت رفت .....)

در بین این گفته ها که به صدای بلند و یکنواخت خوانده می شد اعداد نه و سیزده بکار نمی رفت و گفته می شد افزون از هشت یعنی نه رو افزون از دوازده یعنی سیزده . و پی در پی صلوات فرستاده می شد . مجموع کیل ده ده شمارش و هر ده دهی به اسم پیغمبر و ائمه ای خوانده می شد که بسیار دلنشین و آهنگین است.

با توجه به همین باورهاست که امروزه هم در ممسنی اگر کسی در مسیر راهش تکه نانی بر زمین ببیند آن را بوسیده و در گوشه ای امن فرار می دهد تا پامال نشود.

<http://www.denaboy.persianblog.ir>

وبلاگ کرانه گمنام

<http://www.et4ir.blogfa.com>

وبلاگ آموزش های کاربردی

<http://denaboy.parsaspace.com>

وبسایت فرزند دنا

=====

مدیر سایت و وبلاگ ها : *فرید نیک اقبالی*